Talpas kereszt

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	60.692.1
Készítés ideje:	18. SZÁZAD ELEJE (feltehetően)
Készítés helye:	Athosz-hegy (feltehetően); Balkán
Anyag:	ezüst; korall; puszpángfa; réz
Technika:	filigrán díszítés; zománcdíszítés
Méretek:	magasság: 16,3 cm talpátmérő: 5 cm szélesség: 8 cm súly: 85 g

A kerek, domború talp középpontjából kiemelkedő, nódusszal osztott szár latinkereszt formájú fém tartója apró faragványt rejt. A kereszt alakú kazetta nyitott oldalait filigránból alkotott keretek osztják szamárhátívesen záródó mezőkre. A kazetta szárainak végén és a szárak találkozásánál filigránból készített ornamentika tűnik föl, amelyeket korallokkal díszítettek. A kazetta összeállítását segítő, az oldallapokra forrasztott gyűrűkben átfűzött drótok végeit fehér gyöngyök díszítik. A fémrészeken föltűnő filigránok közötti mezőket kék és zöld zománccal töltötték ki. A kereszt domború talpa trébelt ezüst, aranyozott.

A puszpángfaragvány a 18. század elején készülhetett, akár az Áthosz-hegy egyik monostorában. Filigránnal, zománcokkal díszített, hasonló méretű és formájú keresztekből más gyűjteményekben is őriznek szép számmal, datálásukat több esetben feliratok is segítik, amelyek alapján úgy tűnik, hogy a 18. század első felében, közepén volt népszerű ez a típus.
Elképzelhető, hogy a faragványt eredetileg egy vékony máriaüveg is védte mind a két oldalán, ami a rokon darabok esetében kifejezetten gyakori.

A kereszt egyik oldalán a Keresztre feszítés, a megfeszített Üdvözítő ábrázolása látható. A vízszintes szár egyik végében a fájdalmas Szűz Mária félalakos ábrázolása, másik végén a szeretett tanítvány, János apostol félalakos ábrázolása kapott helyet.

A függőleges szár alján és tetején valószínűleg evangélista-ábrázolás helyezkedik el. A faragvány másik oldalán az Istenszülő Szűz Mária áll, kezében a Gyermekkel, aki anyjára néz, de kezét mintha a kereszt rövidebb szárában félalakosan ábrázolt, szakállas férfi felé nyújtaná, mintha egy jelentet alkotnának. A kereszt száraiba helyezett négy kísérőalak azonosítása feliratok hiányában viszont nem egyértelmű.

Szűz Mária mögött, a kereszt rövidebb szárában egy félalakosan ábrázolt női szent látható. A gyermek Jézus mellett, a kereszt rövidebb szárában egy félalakosan ábrázolt férfi kapott helyet. A függőleges szár felső részében egy férfi szent félalakos ábrázolása látható. A függőleges szár alsó részében egy női szent félalakos ábrázolása helyezkedik el.

Irodalom

- Terdik Szilveszter: "Athonite" miniature carvings at the Museum of Applied Arts. *Ars Decorativa*, 2016. 2016. - és Nr. 3. kép
- főszerkesztő: Kiss Éva: "Áthoszi" miniatűr faragványok. Kiállítás az iparművészeti Múzeumban. *Magyar Iparművészet*, 2015/7. NMKK Alapítványa, Budapest, 2015. - p. 36-39. (Terdik Szilveszter)

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum